

כיוצא בזה כתב בטהרת הקודש, שעדיף ששני כהנים יעשו את שתי העבודות בבת אחת, כדי לצאת מידי ספק. אם בהכרעה ודאית עסקינן – אין מקום לחידושים אלה.

סיכום

הגמ' מסופקת בהלכות הקדימה לגבי דם חטאת ואיברי עולה, וכן דם עולה לעומת איברי חטאת או דם אשם. יש מפרשים שהספק השני והשלישי נאמרו רק על פי צד מסוים בספק הראשון (פנים מאירות וחק נתן). הספקות לא נפשטו בפירוש, ויש שציודו שהספק השלישי נפשט, שדם העולה עדיף (כסף משנה, ליקוטי הלכות). הרמב"ם פוסק בספקות אלו ש"איזה שירצה יקדים", ודנו האחרונים האם זוהי הכרעה כיצד לנהוג בספק, או שהספק יוצר הכרעה מוחלטת ששני הצדדים שקולים.

הספקות הראשונים: "אלא מהא ליכא למישמע מינה". כוונת הגמ' לומר, שכדי ליישב את הסתירה שבין שני הדיוקים במשנה – עלינו לומר ששני הקרבנות שקולים, ואיזה שירצה יקדים (שפת אמת; חמדת דניאל)⁵.

הר"י קורקוס נוקט אחרת: "כל אלו בעיות שם דלא איפשיטו... ולהכי מספקא לן ושקולין הם ואיזה שירצה מקדים". מלשון זו ניתן להבין שההכרעה "איזה שירצה יקדים" איננה רק הכרעה מעשית, שמפאת הספק איננו יכולים להעדיף קרבן אחד על פני חברו, אלא זוהי הכרעה הלכתית הפושטת את הספק, שמכיוון שבכל קרבן יש יתרון – הם שקולים (ראה כיוצא בזה להלן מערכה רכה).

לשאלה האם מדובר בהכרעה ודאית או מסופקת יתכנו כמה השלכות: בקרן אורה כתב, שבכל הספקות הללו אסור לכהן לעשות פעם כך ופעם כך, שכן זהו תרתי דסתרי⁶.

מערכה רכד. אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים (פט,ב-צ,א)

זה קיימות שלוש אפשרויות עקרוניות: א. אין בהם פסול יוצא לפני הזריקה, כשם שאין בהם מעילה, כי רק הזריקה מגדירה אותם כקודש הנפסל ביוצא. ב. יש בהם פסול יוצא עוד לפני הזריקה, בין בבשר ובין באימורין, כי רק לאחר הזריקה מותר לאכול את הבשר, ולכן רק אז מותר להוציאו מהעזרה. ג. יש פסול יוצא באימורים, שמיועדים בסופו של דבר להישאר בעזרה ולעלות למזבח, אך לא בבשר, המיועד לצאת ולהאכל בירושלים.

גם אם נניח שאין פסול יוצא בבשר ובאימורים שיצאו לפני זריקת הדם, יש לברר מה הדין כאשר הם עדיין בחוץ בזמן הזריקה: האם הזריקה מועילה להם (להתיר את הבשר באכילה ואת האימורים בהקטרה, וכתוצאה מכך – להביא את האימורים לידי מעילה), או שמא אין הזריקה מועילה אלא למה שנמצא בעזרה?

מהלך הסוגיה

רבינא בר שילא מחדש: "אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים – פסולין", והוא מביא ראיה לדבריו ממשנתנו, המחשיבה את אימורי קדשים קלים כ"קדשי קדשים", ומשמע ממנה שהדברים אמורים עוד לפני זריקת הדם¹. הגמ' מנסה להוכיח את דברי רבינא בר שילא מרבי יוחנן וריש לקיש, שנחלקו על בשר קדשים קלים שיצאו

פסול "יוצא" הוא פסול של קדשים (כגון דם, בשר ואימורים של הקרבנות) שיצאו ממחיצתן, דהיינו מהמקום הראוי להם, כדוגמת דם שיצא מהעזרה. דבר הנפסל ב"יוצא" – נפסל עולמית, ואין לו תקנה גם אם יחזור למקומו.

סוגייתנו באה לברר האם יש פסול יוצא באימורי קדשים קלים, או אף בבשרם, כאשר אלה יצאו מהעזרה קודם זריקת הדם. ברקע הדיון עומדים שני הבדלים יסודיים בין קדשי קדשים לבין קדשים קלים: האחד: קדשי קדשים נאכלים בעזרה בלבד, ואילו קדשים קלים נאכלים בכל ירושלים. השני: קדשי קדשים נחשבים כ"קדשי ה'" משעת הקדשתם, והנהגה מבשרם או מאימוריהם לפני זריקת הדם – מעל. רק לאחר זריקת הדם הותר הבשר באכילת הכהנים ופקע ממנו איסור מעילה. לעומת זאת קדשים קלים אינם נחשבים בשעת הקדשתם כ"קדשי ה'", ואין בהם מעילה עד זריקת הדם, ורק מאותה שעה יש מעילה באימוריהם.

לפיכך, באימורי קדשי קדשים ובשרם אין ספק שאם יצאו מהעזרה לפני הזריקה – נפסלו, כמו לאחר הזריקה. כמו כן, בקדשים קלים לאחר זריקת הדם אין ספק שאימוריהם נפסלים ביוצא, ואילו הבשר, הנאכל בכל העיר, אינו נפסל ביציאתו מהעזרה. לעומת זאת, בקדשים קלים לפני זריקת הדם מתעוררת השאלה האם יש בהם פסול יוצא, ובעניין

6. נראה שלמד זאת מדברי השו"ע או"ח רל"ג, על "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד" במחלוקת התנאים על סוף זמן תפילת מנחה: "והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו", שלא יהיה כתרתי דסתרי (וראה מערכה רלא הערה 6).

1. ראייתו מלשון המשנה, שהמעשר חמור מן העוף כי "יש בו קדשי קדשים: דמו ואימוריו", ולכאורה "דמו" מיותר, שהרי ישנו גם בעוף, אלא הכוונה להגדיר את האימורין כקדשי קדשים כמו הדם, הנפסל ביוצא קודם זריקה. ויש לדחות, שכך דרך הלשון לציין שבמעשר בהמה יש ריבוי קדשי קדשים, לא רק דמו אלא גם אימוריו, ואין כוונת המשנה להשמיע חידוש מיוחד בדין האימורין (קדשי דוד, ועיין שטמ"ק אות יא).

קודמת לאשם" מתייחס לאימורין, אף על פי שהדין נכון גם לגבי הדם, יש ללמוד שלא רצתה שנידיק ממנה שעולה אינה קודמת לאשם, כי לגבי הדם אכן דם העולה קודם לאשם.

5. בזה יישבו את קושיית רע"א בגליון הש"ס, מדוע הגמ' לא תירצה באופן זה, ששניהם שוים, כדי ליישב את הדיוקים הסותרים. לדבריהם יוצא לכאורה שהרמב"ם כלל בחדא מחתא, באומרו "אי זה שירצה יקדים" לגבי הספק השני והשלישי, הכרעות שונות במהותן, אלא אם נאמר שגם בספק השלישי זוהי הכרעה ודאית, כדלהלן.

שהכל מודים זוריקה מועילה להם להביאם לידי מעילה. ואמנם לדעת ר"א אין זריקה מועלת ליוצא, אבל זאת דווקא ביוצא שלא חזר.⁴

פרכסה ויצאה לחוץ. בברייתא נאמר שבהמה שנשחטה ופרכסה ויצאה לחוץ וחזרה – פסולה. בפשטות מוכח ממנה שהן הבשר והן האימורים נפסלים ביציאה לפני זריקת הדם, כדעת רבינא בר שילא באימורים וכדעת ריש לקיש בבשר. הגמרא בפרק שני העמידה זאת באימורין דווקא, כדי ליישב את דעת רבי יוחנן המכשיר את הבשר היוצא. יתכן שעל פי מסקנת הסוגיה כאן יש לפרש את הברייתא על פרכוס לפני קבלת הדם, והפסול הוא בדם היוצא.

יתכן ליישב את הסוגיה כאן עם הברייתא באופן אחר: הסוגיה כאן מפרשת ש"פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה פסולה" הוא דווקא כשפרכסה בין השחיטה לקבלה, והדם הוא שנפסל ביוצא, ולא האימורין (עיין שפת אמת וראש המזבח שם). אמנם הגמ' שם העמידה את הברייתא באימורין, כדי לומר שאפילו אם פרכסה אחרי הקבלה – אין ראייה לפסול את הבשר, אבל אליבא דאמת אין הכרח להעמיד באמורין. אפשרות אחרת: "וחזרה" האמור שם הוא לאחר זריקת הדם, והאמורין פסולים כדעת ר' אליעזר שאין זריקה מועלת ליוצא (חק נתן שם, ועיין תוס' שם ד"ה דילמא, ששללו פירוש זה).

פסק ההלכה

בפשטות, העולה ממסקנת הסוגיה כאן הוא שאין הלכה כרבינא, שכן לפי הצעת הגמרא להעמידו במחלוקת תנאים – הלכה כר' עקיבא כנגד ר' אליעזר (ברכות לו, ב), ואילו לפי דחיית רב פפא גם ר"א אינו סובר כמותו. כמו כן, על פי העמדת הגמ' שדברי רבינא תלויים במחלוקת ר' יוחנן וריש

מהעזרה לפני זריקת דמים: רבי יוחנן מכשירו וריש לקיש פוסלו, וממחלוקתם בבשר משתמע שבאימורים הכל מודים שהוצאתם פוסלת אותם. בפרט משתמע כך מן הטעם המובא בגמ' לשיטת ר' יוחנן, שהבשר היוצא כשר "הואיל וסופו לצאת" לירושלים אחרי הזריקה, ומכאן שאימורים פסולים, שהרי אין סופם לצאת! הגמ' משיבה, שאפשר שנחלקו גם באימורים, והוזכרה הדוגמא של בשר להשמיע את חידושו של ריש לקיש, שאפילו הוא נפסל ביציאתו. על פי זה צריך לומר, שהטעם בגמ' "הואיל וסופו לצאת" אינו מדברי רבי יוחנן עצמו, אלא זהו הסבר של הגמ' לשיטתו (רש"י ד"ה הוא הדין, ושטמ"ק אות יד), ולפי דחיית הגמ' טעמו אחר, שלפני זריקת הדם לא חלה קדושה על קדשים קלים לעניין פסול יוצא. נמצא, שדינו של רבינא בר שילא תלוי במחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש.

לאחר מכן מנסה הגמ' לתלות את חידושו של רבינא בר שילא במחלוקת תנאים במסכת מעילה (ו ע"ב), אודות אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת הדם, ולאחר מכן נורק הדם: רבי אליעזר סובר שאנו מתייחסים אליהם כאילו לא היתה זריקה כלל, ולכן אין בהם מעילה², ואילו רבי עקיבא סובר שיש בהם מעילה. הגמ' סוברת בתחילה שמדובר באימורים שהוצאו והוחזרו לפני הזריקה, והסיבה שלדעת ר' אליעזר אין בהם מעילה היא שהם נפסלו ביוצא, כדעת רבינא, ועל כך חולק ר' עקיבא. רב פפא דוחה זאת, ואומר שהכל מודים שאם האימורים הוחזרו הרי הם כשרים, ולא כרבינא (כך הפירוש הפשוט בגמ', וראה להלן), ונחלקו רק באימורים שבשעת הזריקה היו בחוץ, האם הזריקה מועילה ליוצא.

הברייתא בפרק שני

בגמ' לעיל (כו, א) מובאת ברייתא, האומרת במפורש כדעת רבינא בר שילא: "קדשים קלים – שחיטתן בפנים וקיבול דמן בכלי שרת בפנים... פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה – פסולה". הגמ' שם מנסה להוכיח: "שמע מינה בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים – פסולים!"¹, כריש לקיש, ודוחה: "דילמא באליה ויותרת הכבד ושתי כליות", כרבינא בר שילא³.

תוס' כאן (ד"ה לימא) תמהים, מדוע הגמ' כאן לא מסייעת לרבינא מברייתא זו? התוס' שם (ד"ה דילמא) מעלים את השאלה באופן אחר: כיצד תתיישב מסקנת הגמ' כאן עם הברייתא? ומכך זה פירשו אחרת את דברי רב פפא בסוף הסוגיה כאן: המשפט "בדהדר עיילינהו כולי עלמא לא פליגי" אין פירושו שהכל מודים שהאימורים כשרים, אלא

4. אחרונים העירו שפירוש זה דחוק: מכיוון שכל מהלך הסוגיה נוטה לדחות את הראיות לדברי רבינא, קשה לומר שבמסקנת הסוגיה העניין מתהפך. בפרט קשה לומר זאת רק מחמת ברייתא שלא הובאה בסוגיה כלל. גם לא הוזכר בדברי רב פפא עיקר חידושו, שאף על פי שר' עקיבא מחייב משום פיגול נותר וטמא – מודה הוא שהבשר נפסל ביוצא (קין אורה וקדשי דוד כו, א).

2. וכן אין חייבים עליהם על פיגול נותר וטמא, שכן דינים אלו תלויים בכך שהדם נורק כהלכתו.

3. מלשון זו (שלא נאמר "דילמא באימורין") ניתן לשמוע, שדווקא אברים אלו, הניכרים בפני עצמם, נפסלים ביציאה לחוץ, אבל החלבים שדבקים בבשר נחשבים כמותו ולא נפסלו (יד בנימין, שם).

הזריקה (וכן כתב הרמב"ם בפירושו למשנתנו). אלא שהדבר קשה: מה טעם לחלק בין הבשר לאימורים, ולהכשיר את האימורים להקטרה אפילו כשהיו בחוץ בשעת הזריקה? ועוד: גם אם פסול יוצא אינו חל כלל לפני זריקת הדם, סוף סוף כשנזרק הדם והאימורין בחוץ ראוי שכעת יחול עליהם פסול יוצא! יתכן שלכך מתכוון הראב"ד בהשגתו הנ"ל, שדין ההקטרה "אינו מחוור": אף הוא מסכים שאין הלכה כרבינא, אבל לדעתו האימורין נפסלו מלהקטיר אם בשעת הזריקה היו בחוץ, כשם שהבשר נפסל מלאכול (כך הביין זאת הר"י קורקוס).

בתוס' יום טוב (מעילה א,ג) תירץ את הרמב"ם, שהדין שלא לאכול הוא "חומרא בעלמא דמחמירין לגבי אדם", אבל בהקטרה לגבוה – לא החמירו. לשיטה זו צריך לומר, שפסול יוצא נגרם מן היציאה, ולא מעצם הדבר שהקודש נמצא מחוץ למקומו. לפיכך, פסול זה אינו אלא בדבר שהיה כבר בתוך מחיצתו ואחר כך יצא, אבל מה שלא היה בתוך המחיצה (על כל פנים בשעת הזריקה, שהיא הקובעת) – אינו נפסל (מקדש דוד סי' כג,ד).⁷

יש שפירשו את הרמב"ם, מכח קשיים אלה, באופן אחר: "ואם החזירין מקטירין אותן" פירושו: לפני זריקת הדם (ר"י קורקוס, בפירושו השני; ועל פי ביאורו הנ"ל לדעת הראב"ד כתב שאין כל מחלוקת בינו לבין הרמב"ם).

לאידך גיסא השיג הראב"ד (בהל' לב) על הדין שבשר היוצא נשרף: "למה לא יאכל? ואולי על יוצא חוץ למחיצתו קאמר", כלומר, מחוץ לירושלים⁸. אף בנקודה זו נחלקו אחרונים בדעת הרמב"ם: יש שדחקו לפרש שהמשפט "וזריקה מועלת ליוצא לשרפו" נאמר רק על היוצא מחוץ לירושלים (כסף משנה; לחם משנה הל' מעשה הקרבנות ז,ג), וכפי שהציע כבר הראב"ד לפרש⁹. ויש אומרים שלדעת הרמב"ם הבשר ישרף אף על פי שעודנו בירושלים, כמשתמע בסוגיה כאן (ר"י קורקוס)¹⁰. כדעה זו מפורש בפירוש הרמב"ם במעילה (א,ב): "ר' עקיבא אומר זריקה מועלת ליוצא ואף על פי שהוא פסול... אם יצא... חוץ לעזרה...". טעמו של דבר, שיציאתו בטרם הגיע זמנו לצאת נחשבת כפסול יוצא מסוים, על כל פנים לעניין שלא יאכל.

סיכום

רבינא בר שילא מחדש שאימורי קדשים קלים שיצאו

לקיש – קיימא לן כר' יוחנן נגד ריש לקיש (יבמות לו,א). ואמנם רבינא הסתייע ממשנתנו, אבל נראה ממהלך הסוגיה שהגמ' לא רואה בדקדוקו מן המשנה ראייה מכרעת⁵.

אכן, הרמב"ם פוסק שלא כרבינא בר שילא (הל' פסולי המוקדשין א,לג): "וכן אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, ונזרק הדם והם בחוץ – לא נפסל הזבח, ואם החזירין – מקטירין אותן. ואף על פי שלא החזירין – חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא". הסיפא כדעת ר' עקיבא (וכן פסק בהל' מעילה ב,א), וכפירוש רב פפא, שזריקה מועלת ליוצא אפילו אם בשעת הזריקה האימורין בחוץ, ואף כתב שמקטירין את האימורים שהוחזרו. הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין א,יג) אף פוסק במפורש שלא כדברי הברייתא בדף כו: "פרכסה הבהמה ויצאת לחוץ אחר קבלת דמה – כשרה, שאפילו יצאו האימורים והבשר קודם זריקה בקדשים קלים – הזבח כשר", וטעמו, שדחה את הברייתא מכח הסוגיה כאן (ר"י קורקוס)⁶.

לעומת זאת, לדעת תוס' הנ"ל, המתאמים בין מסקנת הסוגיה כאן לבין הברייתא, משתמע שהלכה כרבינא בר שילא. אפשר שזוהי גם דעת הראב"ד (הל' פסולי המוקדשין שם), המשיג על הרמב"ם וכותב: "ואם החזירין מקטירין – זה אינו מחוור" (חזון איש זבחים סי' ו סק"ג, וראה להלן פירוש אחר להשגתו).

דין הבשר והאימורין שהיו בחוץ בשעת הזריקה

לשון הרמב"ם (הל' פסוהמ"ק א,לב-לג) במלואה: "בשר קדשים קלים שיצא חוץ לעזרה קודם זריקת דמים, אף על פי שנזרק הדם והבשר בחוץ – הזבח כשר, מפני שסוף הבשר לצאת; וזריקה מועלת ליוצא לשרפו, אבל לא לאכול. וכן אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, ונזרק הדם והם בחוץ – לא נפסל הזבח, ואם החזירין – מקטירין אותן. ואף על פי שלא החזירין – חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא".

פשטות דברי הרמב"ם, שיש להבדיל בין הבשר לבין האימורים שהיו בחוץ בשעת הזריקה: הבשר ישרף, ולא יאכל כדינו, ואילו האימורין יוקטרו. מקור דין השריפה בגמ' במעילה (ז,ב-ח,א): "כי אמר ר' עקיבא זריקה מועלת ליוצא – לשריפה, אבל לאכילה לא מרצה". לפי זה, מה שאמר ר' יוחנן שהבשר כשר – הוא דווקא בתנאי שחזר פנימה לפני

5. ראה לעיל הערה 1.

6. אולם בפירוש המשנה (זבחים יג) פסק כרבינא בר שילא.

7. להרחבת הדיון בנקודה זו עיין באנצ'י תלמודית ערך 'יוצא', ציונים 540-547, ושם הובאו ראשונים הסוברים במפורש שלא כן, שפסול יוצא נאמר גם במה שמלכתחילה היה מחוץ למחיצתו.

8. ראייה לכאורה לשיטת הראב"ד מדברי ר' יהודה (המובאים בגמ' לעיל לה,א) על קרבן פסח, שבתום ההקרבה היו הכהנים ממלאים כוס מהדם השפוך ברצפת העזרה וזורקים על גבי המזבח, כדי להכשיר קרבן שדמו נשפך מהכלי. והרי הכתות כבר יצאו מהעזרה עם הבשר, ומה הועילה הזריקה לאחר צאתו? ולשיטת הראב"ד הרי זה מובן, כי הבשר עודנו בירושלים. לשיטת הרמב"ם יתכן לומר, שפסול הבשר היוצא

מהעזרה הוא "חומרא בעלמא", כדברי התוס' יו"ט הנ"ל, ולכן יש תועלת בזריקת הדם.

9. פירוש זה מסתייע מהרישא של הלכה זו: המשפט "הזבח כשר הואיל וסופו לצאת" אינו מובן, שהרי אפילו באימורים, שאין סופם לצאת, כתב בהמשך ש"לא נפסל הזבח"! נראה, אפוא, שכוונתו באומר: "הזבח כשר" בין לעניין כשרות הקרבן בכללו ובין לעניין שהבשר עצמו יאכל, וההמשך "וזריקה מועלת ליוצא... אבל לא לאכול" היינו אם יצא מחוץ לירושלים (יד בנימין כו,א).

10. הגמ' כאן מביאה את מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש ואחריה את מחלוקת ר"ע ור"א, ומשמע שהמחלוקת השניה עוסקת ביציאה מהעזרה, כמו מחלוקת ר"י ור"ל, ואם כן על מקרה זה אמרה הגמ' במעילה שלר' עקיבא שורפים את היוצא (ר"י קורקוס).

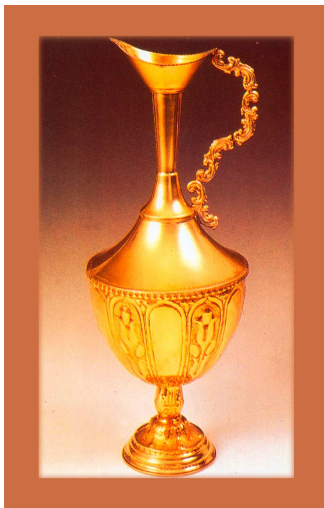
שינתה את דין מעילתם (בבשר קדשי קדשים – להיתר, ובאימורי קדשים קלים – לאיסור), והלכה שהזריקה מועילה ליוצא. בגמ' במעילה נאמר שהכל מודים שבשר קדשים קלים שהיה בחוץ בשעת הזריקה לא ייאכל, וכן פסק הרמב"ם. הראב"ד סובר שהבשר כשר, כל שלא יצא מחוץ לירושלים, ויש שפירשו כן אף בדעת הרמב"ם (כסף משנה). באשר לאימורים, דעת הרמב"ם שאם הוחזרו לעזרה – כשרים להקטרה, אפילו חזרו אחרי הזריקה (ר"י קורקוס בפירוש קמא; תוס' יו"ט), ויש אומרים שכשרים דווקא כשחזרו לפני הזריקה (ר"י קורקוס בפירוש בתרא; ראב"ד, להבנת הר"י קורקוס).

לפני זריקת הדם – פסולים, אפילו אם הוחזרו פנימה לפני הזריקה, וכדין דם שיצא ונכנס. מפשטות מהלך הסוגיה נראה שדבריו דחויים, וכך פסק הרמב"ם. בפרק שני מובאת ברייתא התומכת בשיטתו, ותוס' מיישבים את מסקנת הסוגיה כאן על פיה, ומשמע שלדעתם הלכה כמותו (וכן דעת הראב"ד, להבנת החזו"א).

בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת הדם והוכנס – נחלקו בו ר' יוחנן וריש לקיש, והלכה כר' יוחנן, שכשר.

בשר קדשי קדשים או אימורי קדשים קלים שבשעת הזריקה היו מחוץ לעזרה, – נחלקו תנאים האם הזריקה

מערכה רכה. דיני קדימה במנחות (צ,א)

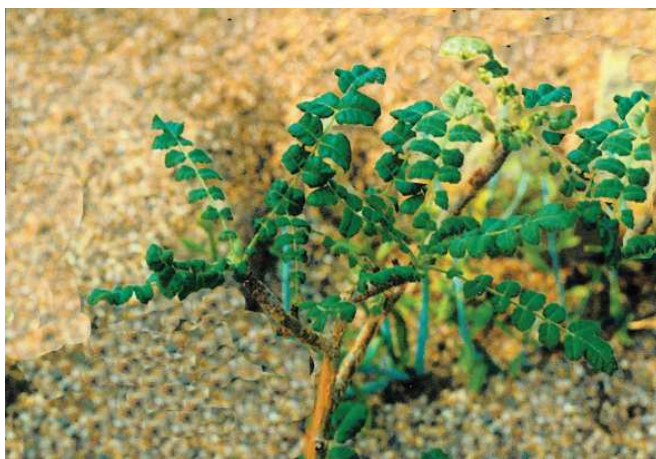
שמן (הכד משמאל) ולבונה (צמח הלבונה למטה). בדרך כלל קבעה התורה שיש להוסיף למנחות שמן ולבונה, פרט למנחת סוטה. במדרש (תנחומא נשא ה) נאמר על כך: "למה לא יצוק עליה שמן? שהשמן אור וקריו יצהר, וזו אהבה את האפילה... למה לא יתן עליה לבונה? לפי שהלבונה זכר לאמהות הוא, שנאמר: 'אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה' (שיר השירים ד,ו), וזו פירשה מדרכיהם".

במשנתנו (פט,א) נאמר: "מנחת חוטא קודם למנחת נדבה, מפני שהוא בא על חטא". הגמ' (צ,א) מסבירה את החידוש שבדבר, שלמרות שמנחת נדבה טעונה שמן ולבונה, ואילו במנחת חוטא "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא" (ויקרא ה,יא), בכל זאת מנחה הבאה על חטא עדיפה, מפני שהיא מכפרת. לאור האמור, הגמ' מבררת את דיני הקדימה במנחת סוטה.

הספק במנחת סוטה ונדבה וביאורו

הגמ' מתלבטת לגבי מנחת סוטה ומנחת נדבה, איזו מהן קודמת: למנחת נדבה יש עדיפות מפני שיש בה שמן ולבונה, ואילו במנחת סוטה "לא יצוק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה" (במדבר ה,טו). מאידך, למנחת סוטה יתרון בכך שיש לה תפקיד "לברר עוון" ולברוק האם האשה נטמאה אם לאו.

מן הגמ' נראה בבירור, שאין ספק שבאופן כללי יתרון בתפקידו של הקרבן עדיף על פני יתרון בסוג הקרבן, כפי שאמרה הגמ' זה עתה בהסבר מדוע מנחת חוטא עדיפה על פני מנחת נדבה. כך מצינו במשנה גם לגבי קרבנות אחרים: חטאת המקודשת קודמת לעולה, אפילו כשהחטאת עוף והעולה בהמה. כמו כן אשם קודם לתודה ותודה לשלמים, ומשמע מסתימת המשנה שהדברים אמורים אף כאשר השלמים הם פר, החשוב מאיל האשם. הדין שפר קודם לאיל ואיל לכבש מובא בברייתא בלבד (צ,א-ב) ולא במשנה, והדבר מלמד על כך שלכלל זה יש חשיבות משנית, ודיני המשנה אינם תלויים בו. כך גם פסק הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין ט,ט): "הרי שהיו מיני בהמה הרבה ממיין קרבן אחד... הפרים קודמין לאילים" וכו'.

לפיכך, מסתבר לפרש שהספק כאן נובע משתי נקודות: א. האם אכן התפקיד של "לברר עוון" מהווה יתרון מהותי? שמא להיפך: קרבן נועד לכפר ולקרב, ואילו בירור עוון האשה הוא עניין שבמהותו אינו שייך לקרבנות, ויש צד